

۸۷/۱/۱۰۴۴۹۹
۸۷/۱۱/۱۶

دانشگاه علامه طباطبائی
دانشکده علوم اجتماعی

پایان نامه جهت اخذ درجه کارشناسی ارشد در رشته علوم ارتباطات اجتماعی

عنوان:

مطبوعات محلی و امنیت ملی:

بازتاب هویت قومی و ملی

در

مطبوعات محلی

(استانهای ایلام، کرمانشاه و کردستان)

استاد راهنما:

آقای دکتر سید محمد مهدی زاده

استاد مشاور:

آقای دکتر هادی خانیکی

پژوهشگر:

اکبر حیدری

استاد راهنما: دکتر سید محمد مهدی زاده

۱۳۸۷ / ۱۲ / ۲۸

۱۳۸۷

۱۰۰۴۳۱

تحقیق حاضر بازتاب هویت قومی و ملی در مطبوعات محلی (مطالعه موردی) استانهای ایلام، کردستان و کرمانشاه و تأثیر آن بر امنیت ملی را مورد پژوهش قرار می دهد. این تحقیق از نوع روند پژوهشی است. سؤال اساسی تحقیق حاضر این است: «که آیا مطبوعات محلی به واسطه کارکرد هویت سازی می توانند بر امنیت ملی تأثیر بگذارند؟» روش به کار رفته در این پژوهش تحلیل محتوا است. بدین منظور از روش نمونه گیری احتمالی با تکنیک سیستماتیک استفاده نموده ایم و حجم نمونه را برابر با یک ماه آماری انتخاب کرده ایم. بدین صورت که از هر ماه یک شماره از هر نشریه را به صورت تصادفی انتخاب نموده و در پایان برای هر نشریه از هر سال ۱۲ شماره انتخاب کرده ایم که در مجموع ۱۴۴ شماره می شود.

جمعا ۷۸۲۱ مطلب از جنبه های، استان محل انتشار، روز انتشار، ماه انتشار، سال انتشار، سبک مطلب، محتوای مطلب، تیتیر در صفحه اول، ارزشهای خبری، وضعیت ارزش مجاورت، گستره جغرافیایی مطلب، نوع مطلب، نشانگاه، خبر سازان، گفتمان یا لحن مطلب، هویت بارز در متن، جهت گیری نسبت به هویت قومی، جهت گیری نسبت به هویت ملی، جهت گیری نسبت به امنیت ملی، مؤلفه های به کار برده شده هویت قومی در متن، مؤلفه های به کاربرد شده هویت ملی در متن، برجسته شدن مطالبات قومی، اقدام به تحریکات قومی در متن و هدف مطلب، مورد بررسی قرار گرفت است.

و برای بررسی میزان بازتاب هویت قومی و هویت ملی در هفته نامه ها از نرم افزار SPSS و آزمون کای اسکوئر استفاده شد.

بنابر یافته های تحقیق می توان استدلال کرد که مطبوعات محلی استان های مورد نظر می توانند به هویت ملی و هویت قومی تأثیر گذار باشند و بنابراین می توانند در جهت تقویت امنیت ملی گام بردارند. یعنی اخبار و گزارشات نشریات محلی متناظر با امنیت و هویت ملی بوده است.

این مجموعه ناچیز تقدیم به آنان که هر چه دارم
از رنج دست هایشان دارم و هدیه به همراهان
همیشگی ام؛

پدر فداکار و مادر مهربانم؛

و

برادران و خواهرانم

ستاره های نورانی آسمان وجودم

فصل اول: کلیات تحقیق

۲.....	مقدمه.....
۳.....	طرح موضوع و تعرف آن.....
۹.....	ضرورت و اهمیت موضوع تحقیق.....
۱۱.....	هدف تحقیق.....

فصل دوم: مروری بر ادبیات تحقیق

بخش اول

پیشینه	بررسی
20.....	13.....
	لوجیستی، تحقیقات، پیشین.....

بخش دوم: مبانی نظری

۲۱.....	مقدمه.....
۲۲.....	الف) امنیت ملی.....
۲۲.....	چیستی امنیت.....
۲۴.....	تعاریف امنیت و امنیت ملی.....
۲۸.....	سیر تحول معنای امنیت.....
۲۹.....	سطوح امنیت.....
۳۱.....	ابعاد امنیت.....
۳۲.....	امنیت سیاسی.....
۳۲.....	امنیت اقتصادی.....
۳۳.....	امنیت نظامی.....
۳۳.....	امنیت منابع و محیط زیست.....
۳۳.....	امنیت اجتماعی.....
۳۴.....	رویکردهای نظری مطالعات امنیت ملی.....
۳۴.....	الف. رویکرد رئالیستی.....
۳۵.....	ب. رویکرد لیبرالیستی.....
۳۷.....	ج. مطالعات امنیتی جهان سوم.....

۴۰.....	رویکردهای امنیت ملی در جمهوری اسلامی ایران
۴۰.....	رویکرد بسط محور
۴۲.....	رویکرد رشد محور

۲. هویت ملی و هویت قومی

۴۵.....	هویت
۴۷.....	انواع هویت
۴۸.....	الف. هویت فردی
۴۸.....	ب. هویت جمعی
۴۹.....	مفهوم هویت ملی
۵۱.....	مفهوم هویت قومی
۵۳.....	عناصر و مؤلفه های مشترک بین هویت ملی و هویت قومی
۵۳.....	فرهنگ
۵۵.....	تاریخ
۵۶.....	زبان
۵۷.....	مکان و زمان
۵۸.....	مذهب
۵۹.....	نژاد
۶۰.....	عناصر و مؤلفه های اختصاصی هویت ملی
۶۰.....	حاکمیت
۶۱.....	حکومت
۶۱.....	استقلال (شناسایی)
۶۲.....	بوروکراسی
۶۳.....	اقتصاد ملی
۶۴.....	سیستم دفاعی و ارتش
۶۵.....	ویژگی های قوم کرد
۶۵.....	ویژگی جغرافیایی
۶۵.....	ویژگی جمعیتی

۶۶.....	ویژگی‌های زبانی.....
۶۷.....	مذهب.....
۶۸.....	باورهای اجتماعی اقوام ایرانی.....
۷۰.....	قومیت و امنیت.....
۷۲.....	نظریه‌های مرتبط با ملیت و قومیت.....
۷۳.....	نظریه‌های مرتبط با قومیت و ناسیونالیسم.....
۷۳.....	دیدگاه کهن گرا و نوگرایان.....
۷۵.....	نظریه‌های بسیج قومی.....
۷۵.....	نظریه رقابت بر سر منابع.....
۷۶.....	نظریه رقابت نخبگان.....
۷۸.....	هویت در عصر اطلاعات.....
۸۲.....	هویت و امنیت ملی.....
۸۳.....	نسبت رسانه، هویت و امنیت.....
	ج) مطبوعات، هویت امنیت
۸۸.....	مطبوعات.....
۸۸.....	گزینشگری (دروازبانی).....
۹۳.....	مدل‌های دروازبانی خبر.....
۹۳.....	مدل وایت.....
۹۵.....	مدل باس.....
۹۷.....	برجسته‌سازی.....
۹۸.....	مفهوم برجسته‌سازی.....
۱۰۵.....	ارتباطات، مطبوعات و قومیت.....
۱۱۴.....	جهان‌گرایی و محلی‌گرایی.....
۱۱۶.....	ویژگی‌های موسسات فرهنگی رسانه محلی.....
۱۲۰.....	مطبوعات محلی.....
۱۲۲.....	کارکرد‌های مطبوعات محلی.....
۱۲۵.....	مطبوعات محلی، هویت و امنیت در ایران.....

۱۲۶.....	مطبوعات و امنیت ملی.....
۱۲۸.....	چهارچوب نظری تحقیق.....
۱۳۷.....	پیش فرضیه‌های و فرضیات تحقیق.....
۱۳۸.....	سوال های تحقیق.....

فصل سوم : روش شناسی تحقیق

۱۴۱.....	مقدمه.....
۱۴۱.....	روش تحقیق.....
۱۴۳.....	واحد تحقیق.....
۱۴۴.....	جامعه آماری تحقیق.....
۱۴۴.....	روش نمونه گیری و حجم نمونه.....
۱۴۵.....	تعریف نظری و مفاهیم تحقیق.....
۱۶۰.....	رویه جمع آوری اطلاعات.....
۱۶۰.....	فنون آماری برای توصیف و تحلیل.....
۱۶۰.....	ضریب قابلیت اعتماد تحقیق: پایایی تحقیق.....

فصل چهارم : بررسی یافته های تحقیق

۱۶۴.....	مقدمه.....
۱۶۵.....	سئوال های توصیفی.....
۱۸۸.....	سئوال تبیینی.....

فصل پنجم : جمع بندی و نتیجه گیری

۲۵۸.....	مقدمه.....
۲۵۹.....	جمع بندی.....
۲۵۹.....	الف. توصیف.....
۲۶۱.....	ب. تبیین.....
۲۶۶.....	نتیجه گیری.....
۲۶۹.....	پیشنهادات.....
۲۷۱.....	محدودیت های تحقیق.....
۲۷۲.....	منابع و مأخذ.....
	ضمائم

فهرست جداول یک بعدی

صفحه

جدول شماره ۱) توزیع فراوانی هفته نامه ها.....	۱۶۷
جدول شماره ۲) توزیع فراوانی استان های مورد بررسی.....	۱۶۸
جدول شماره ۳) توزیع فراوانی سال های مورد بررسی.....	۱۶۸
جدول شماره ۴) توزیع فراوانی سبک مطلب.....	۱۶۹
جدول شماره ۵) توزیع فراوانی محتوای مطلب.....	۱۷۰
جدول شماره ۶) توزیع فراوانی ارزش های خبری.....	۱۷۱
جدول شماره ۷) توزیع فراوانی تیترا در صفحه اول.....	۱۷۲
جدول شماره ۸) توزیع فراوانی وضعیت ارزش مجاورت.....	۱۷۳
جدول شماره ۹) توزیع فراوانی جغرافیایی تحت پوشش.....	۱۷۴
جدول شماره ۱۰) توزیع فراوانی نوع مطلب.....	۱۷۵
جدول شماره ۱۱) توزیع فراوانی منبع مطلب.....	۱۷۶
جدول شماره ۱۲) توزیع فراوانی نشانه.....	۱۷۷
جدول شماره ۱۳) توزیع فراوانی خبرسازان.....	۱۷۸
جدول شماره ۱۴) توزیع فراوانی گفتمان مطلب.....	۱۷۹
جدول شماره ۱۵) توزیع فراوانی هویت بارز.....	۱۸۰
جدول شماره ۱۶) توزیع فراوانی جهت گیری نسبت به هویت قومی.....	۱۸۱
جدول شماره ۱۷) توزیع فراوانی جهت گیری نسبت به هویت ملی.....	۱۸۲
جدول شماره ۱۸) توزیع فراوانی جهت گیری نسبت به امنیت ملی.....	۱۸۳
جدول شماره ۱۹) توزیع فراوانی مولفه های هویت قومی.....	۱۸۴
جدول شماره ۲۰) توزیع فراوانی مولفه های هویت ملی.....	۱۸۵
جدول شماره ۲۱) توزیع فراوانی برجسته شدن مطالبات قومی.....	۱۸۶
جدول شماره ۲۲) توزیع فراوانی تحریکات قومی.....	۱۸۶
جدول شماره ۲۳) توزیع فراوانی هدف مطلب.....	۱۸۷

فهرست جداول دو بعدی

- جدول شماره ۱) مقایسه هفته نامه های مورد بررسی از لحاظ سال..... ۱۹۰
- جدول شماره ۲) مقایسه هفته نامه های مورد بررسی از لحاظ سبک مطلب..... ۱۹۱
- جدول شماره ۳) مقایسه هفته نامه های مورد بررسی از لحاظ محتوا مطلب..... ۱۹۳
- جدول شماره ۴) مقایسه هفته نامه های مورد بررسی از لحاظ ارزش های خبری..... ۱۹۵
- جدول شماره ۵) مقایسه هفته نامه های مورد بررسی از لحاظ وضعیت ارزش مجاورت..... ۱۹۹
- جدول شماره ۶) مقایسه هفته نامه های مورد بررسی از لحاظ جغرافیایی تحت پوشش..... ۲۰۱
- جدول شماره ۷) مقایسه هفته نامه های مورد بررسی از لحاظ نشانگاه مطلب..... ۲۰۳
- جدول شماره ۸) مقایسه هفته نامه های مورد بررسی از لحاظ هویت بارز..... ۲۰۵
- جدول شماره ۹) مقایسه بین سال انتشار از لحاظ سبک مطلب..... ۲۰۷
- جدول شماره ۱۰) مقایسه بین سال انتشار از لحاظ ارزش های خبری..... ۲۰۹
- جدول شماره ۱۱) مقایسه بین سال انتشار از لحاظ ارزش مجاورت..... ۲۱۲
- جدول شماره ۱۲) مقایسه بین سال انتشار از لحاظ جغرافیای تحت پوشش..... ۲۱۴
- جدول شماره ۱۳) مقایسه بین سال انتشار از لحاظ نشانگاه..... ۲۱۶
- جدول شماره ۱۴) مقایسه بین سال انتشار از لحاظ خبرسازان..... ۲۱۹
- جدول شماره ۱۵) مقایسه بین سال انتشار از لحاظ گفتمان مطب..... ۲۲۲
- جدول شماره ۱۶) مقایسه بین سال انتشار از لحاظ هویت بارز..... ۲۲۴
- جدول شماره ۱۷) مقایسه بین سال انتشار از لحاظ جهت گیری به هویت قومی..... ۲۲۶
- جدول شماره ۱۸) مقایسه بین سال انتشار از لحاظ جهت گیری به هویت ملی..... ۲۲۸
- جدول شماره ۱۹) مقایسه بین سال انتشار از لحاظ جهت گیری به امنیت ملی..... ۲۲۹
- جدول شماره ۲۰) مقایسه بین سال انتشار از لحاظ مولفه های هویت قومی..... ۲۳۱
- جدول شماره ۲۱) مقایسه بین سال انتشار از لحاظ مولفه های هویت ملی..... ۲۳۳
- جدول شماره ۲۲) مقایسه بین سال انتشار از لحاظ برجسته شدن مطالبات قومی..... ۲۳۵
- جدول شماره ۲۳) مقایسه بین سال انتشار از لحاظ تحریکات قومی..... ۲۳۶
- جدول شماره ۲۴) مقایسه بین سال انتشار از لحاظ هدف مطلب..... ۲۳۷
- جدول شماره ۲۵) مقایسه بین جهت گیری به هویت ملی از لحاظ برجسته شدن مطالبات قومی..... ۲۳۹

- جدول شماره ۲۶) مقایسه بین جهت گیری به امنیت ملی و برجسته شدن مطالبات قومی..... ۲۴۰
- جدول شماره ۲۷) مقایسه بین جهت گیری به هویت ملی از لحاظ جهت گیری به هویت قومی..... ۲۴۱
- جدول شماره ۲۸) مقایسه بین جهت گیری به امنیت ملی از لحاظ جهت گیری به هویت قومی..... ۲۴۳
- جدول شماره ۲۹) مقایسه بین استان محل انتشار از لحاظ ارزش های خبری..... ۲۴۵
- جدول شماره ۳۰) مقایسه بین استان محل انتشار از لحاظ هویت بارز..... ۲۴۸
- جدول شماره ۳۱) مقایسه بین استان محل انتشار از لحاظ جهت گیری به هویت قومی..... ۲۴۹
- جدول شماره ۳۲) مقایسه بین استان محل انتشار از لحاظ جهت گیری به هویت ملی..... ۲۵۱
- جدول شماره ۳۳) مقایسه بین استان محل انتشار از لحاظ جهت گیری به امنیت ملی..... ۲۵۱
- جدول شماره ۳۴) مقایسه بین استان محل انتشار از لحاظ برجسته شدن مطالبات قومی..... ۲۵۴
- جدول شماره ۳۵) مقایسه بین استان محل انتشار تحریکات قومی..... ۲۵۵

پشگفتار

حمد و سپاس خداوندی را که گل ستایش را از نسیم عنایت او بر چمن زبان می روید و مرغ نیایش، به هوای رحمت بی نهایت او، از آشیان دهان پر می گشاید و از باغ لطف و رضایت او، دانه امید می جوید.

یکی از موضوع های که دوست داشتم در مورد آن اطلاع بیشتر حاصل کنم بحث مطبوعات محلی بود و خیلی خوشحالم که فرصتی پیش آمد که در آن به بررسی تاثیر مطبوعات محلی بر هویت قومی و هویت ملی و در نهایت تاثیر گذاری بر امنیت ملی بپردازم.

این رساله همانند رساله های مشابه مشتمل بر پنج فصل است که در فصل اول به تعریف موضوع تحقیق و ضرورت و اهمیت آن و اهداف تحقیق پرداخته شده است. در فصل دوم که شامل ادبیات تحقیق می شود، به مباحث امنیت ملی، هویت قومی و ملی، مطبوعات و رابطه این مقولات باهم پرداختیم و در این فصل مدل تحقیق را آورده ایم، در فصل سوم، که فصل روش شناسی تحقیق است، تعاریف روش تحقیق که تحلیل محتواست، و روش تحقیق، واحد تحقیق، جامعه آماری تحقیق، روش نمونه گیری و حجم نمونه، تعریف نظری و مفاهیم تحقیق، رویه جمع آوری اطلاعات، فنون آماری برای توصیف و تحلیل داده ها و ضریب قابلیت اعتماد تحقیق: پایایی تحقیق آورده شده است. در فصل چهارم که به توصیف و تبیین داده های تحقیق و در فصل پنجم نیز به نتیجه گیری و ارائه پیشنهادات و محدودیت های تحقیق پرداخته ایم و در قسمت ضmann، تاریخچه مطبوعات محلی و میزان روزنامه خوانی در استان های مورد بررسی و همچنین معرفی اجمالی هفته نامه های مورد بررسی، پرداخته ایم.

اینک که این رساله به انجام رسیده، ضمن سپاسگزاری از ایزد سبحان، کمال تشکر و قدردانی دارم از: استاد راهنما جناب آقای دکتر سید محمد مهدی زاده که در طول مراحل تحصیل و تحقیق همواره از راهنمای هایشان بهره مند بوده ام و استاد مشاورم جناب آقای دکتر هادی خانیکی که همیشه با کلامش مایع آرامش و دل گرمی بنده بوده و استاد داور جناب آقای دکتر سید رضا نقیب السادات که با صبر و حوصله فراوان این اثر را مطالعه فرموده و از پیشنهادات ارزشمند ایشان نیز نهایت استفاده شده است و همچنین دوستان عزیزم آقای حمیدرضا رستمی «کارشناس ارشد علوم ارتباطات» و آقای ابراهیم میرزایی «دانشجویی دوره دکترای جامعه شناسی علامه طباطبایی» و در نهایت سایر دوستان خوبم که آرزوی موفقیت و سربلندی همگی شان را از خداوند متعال خواستارم.

فصل اول

کلیات تحقیق

- مقدمه
- طرح موضوع و تعریف آن
- ضرورت و اهمیت موضوع تحقیق
- هدف تحقیق (سؤالات تحقیق)

مقدمه

در دنیای امروز، کمتر کسی در رابط پیچیده و تنگاتنگ رسانه‌ها با امنیت ملی، تردید روا می‌دارد. چنانچه امنیت را افزون بر هر چیز، یک پدیده ذهنی بدانیم و اگر کارکرد رسانه‌ها را مقدم بر هر چیزی، ذهنیت سازی و انگاره سازی تعریف کنیم، این روابط به شکل آشکار تر و شفاف تری خود را نمایان خواهد کرد. اهمیت روز افزون رسانه‌ها در سازوکار تحولات اجتماعی-سیاسی از ماهیت این ابزار ناشی می‌شود؛ چرا که اطلاعات همچون مهمترین عنصر ماهوی این ابزار، به ویژه در اشکال جدید سازمان سیاسی-اجتماعی، از منابع قدرت قلمداد می‌گردد. امروزه نقش اطلاعات در سازوکارهای تصمیم‌گیری از اهمیت بالایی برخوردار است و همین امر نقطه تلاقی «رسانه» و «قدرت» را شکل می‌دهد. ابزار رسانه مخصوصا در طلیعه قرن‌ی که «اطلاعات» به مثابه منبع اولیه و مهم قدرت مطرح می‌باشد. از حساسیت بالایی برخوردار است. همزاد «رسانه» و «اطلاعات» و تلاقی این مفاهیم با قدرت و نقش مستقیم و غیر مستقیم رسانه در شکل دهی به هنجارهای اجتماعی، عمومی و ارزشهای فردی، معادله مهم و تازه‌ای را در جهان معاصر رقم می‌زند که نتیجه آن به طور قطع در امنیت ملی کلیه واحدهای سیاسی تأثیرگذار است. اگر در برداشتی وسیع، امنیت را پویایی و پایداری ارزشها و هنجارها در اشکال انتزاعی و انضمامی آن بدانیم، با توجه به تأثیر مستقیم و غیر مستقیم «اطلاعات» و تأثیر پنهان و آشکار «رسانه» در شکل دهی و تحول ارزش‌ها و هنجارها، آنگاه به راحتی می‌توان از آثار ناشی از تولد رسانه‌های تازه بر امنیت ملی سخن گفت. رسانه‌های جمعی از منظر روانشناسی اجتماعی هم در تأمین امنیت عموم حائز اهمیتند، با این توضیح که وسایل ارتباط جمعی با بالا بردن رشد فرهنگی مردم به ایجاد احساس امنیت و شخصیت و حضور در تصمیم‌گیری‌ها در کنار منافع مادی لازم در این فرآیند، کمک می‌رسانند. در این حالت در جامعه پدیده‌ای به نام «همدلی» شکل می‌گیرد و پا به عرصه وجود می‌گذارد که از عوامل ایمنی بخش و امنیت آفرین قوی و موثر در جوامع انسانی است.

طرح موضوع و تعریف آن

بحث از امنیت^۱ اگرچه دارای تاریخچه دیرینه ای است، اما با تکوین دولت های ملی است که ذهن انسان متوجه مقوله تازه ای به نام «امنیت ملی»^۲ می شود. البته این مقوله، از ابتدا به عنوان موضوعی مستقل مطرح نشده و مورد توجه قرار نگرفته بود و برای مدتی طولانی در بستر مطالعات روابط بین الملل به آن پرداخته می شد. به دنبال انقلاب صنعتی در اروپا و گسترش آن به تمامی جهان است که ضرورت استقلال بخشی به این حوزه بیش از پیش نمایان شد.

معنی کردن مفهوم امنیت ملی در جهان امروز به چندین علت کار پیچیده ای است: نخست آنکه تعریف امنیت ملی که مفهومی نسبی و انتزاعی است به سادگی امکان پذیر نیست، زیرا تعریف این مفهوم با توجه به عواملی چون میزان قدرت، موقعیت جغرافیایی، جمعیت، وضعیت اقتصادی، نوع حکومت، ماهیت دولت و سنن و پیشینه تاریخی وایدئولوژیک در هر کشور متفاوت است. از سوی دیگر تقریباً همه این عوامل، عواملی پویا و در گذر زمان تغییر یابنده هستند؛ پس ناگزیر باید عنصر تاریخ و زمان را هم به آنها افزود. به این ترتیب دیده می شود که دیدگاههای امنیتی کشورها و دولتها با هم فرق می کند و حتی دیدگاه یک کشور ممکن است در طول زمان دستخوش تغییر شود.

دوم آن که در دهه های اخیر بر اثر تحولات گسترده در حوزه های اقتصادی، سیاسی و فناوری، شاهد تغییر و تحول در ماهیت قدرت هستیم و همین امر باعث شد که دیدگاه کلاسیک در مورد امنیت ملی که آن را همزاد قدرت نظامی و توان دفاعی می دانست کنار برود و در برداشت نوین، امنیت ملی معادل توسعه

---

¹- security

²- National security

همه جانبه سیاسی و اقتصادی دانسته شود. عامل سومی که باعث تحول در مفهوم امنیت ملی گردید، انقلاب اطلاعات و ارتباطات است که آن را باید محصول روند پر شتاب توسعه جهانی تکنولوژی ارتباطی یا به قولی انقلاب رایانه و اینترنت دانست. این امر نیز باعث تضعیف حاکمیت ملی دولتها شد و حتی، فرهنگهای ملی را در برابر فرهنگ جهانی دچار پریشانی ساخته است. با این وجود به نظر می رسد که هنوز هم می توان حفظ حاکمیت و استقلال سیاسی و منافع حیاتی کشور را از مهمترین عناصر متشکله امنیت ملی دانست (کمالی اردکانی، ۱۳۸۰: ۱۶۲).

رابرت ماندل امنیت ملی را تعقیب روانی و مادی ایمنی و اصولاً جزء مسئولیت حکومتهای ملی می داند، تا از تهدیدات مستقیم خارج، نسبت به بقای رژیم ها و نظام های شهروندی و شیوه زندگی شهروندان خود ممانعت به عمل آورند.

ریچارد کوپر امنیت ملی را «توان یک جامعه در حفظ و بهره گیری از فرهنگ و ارزشهایش می داند» (ربیعی، ۱۳۸۴: ۱۴).

به عقیده صاحب نظران، علی رغم پویایی و تحول در زمینه امنیت ملی، با هر تعریفی از امنیت ملی، بدون تردید در جوامع کنونی، رابطه ای مستقیم و قابل توجه میان رسانه ها و امنیت ملی وجود دارد؛ یکی از دلایل این امر تاثیر رسانه ها بر عامل مهم «افکار عمومی» می باشد که امروزه بدون جلب رضایت آن، امکان تامین امنیت ملی برای دولتها، کاری بسیار دشواری و یا ناممکن است.

تاثیر رسانه ها بر امنیت ملی در یک کشور، از دو دیدگاه سلبی و ایجابی قابل بررسی است؛ منظور از دیدگاه ایجابی، هرگونه تاثیر رسانه ای است که به طور مستقیم یا غیر مستقیم باعث تقویت امنیت ملی می شود. از این دیدگاه، کمک به افزایش یکپارچگی ملی، همگنی قومی، ایجاد اعتماد مردم به نظام و

رهبران سیاسی، کمک به افزایش مشارکت سیاسی و حضور مردم در صحنه برای دفاع از منافع ملی را می توان از مواردی دانست که رسانه ها می توانند از طریق آن به تقویت امنیت ملی کمک کنند. منظور از دیدگاه سلبی، هر گونه تاثیر آنی یا دراز مدت رسانه هاست که به نوعی باعث تضعیف امنیت ملی می شود. بنابراین ایجاد تشویش در افکار عمومی، ایجاد بی اعتمادی نسبت به نظام یا رهبران سیاسی، زیر سوال بردن ارزش های حیاتی یک نظام و افشای اسرار نظامی طبقه بندی شده نیز ممکن است از تاثیرات سلبی رسانه ها بر امنیت ملی شناخته شود (کمالی اردکانی، ۱۳۸۰: ۱۶۲).

با توجه به موارد بالا، تعریفی که ما از امنیت ملی در این تحقیق مورد توجه قرار می دهیم چنین است: امنیت ملی عبارت است از توانایی یک کشور در حفظ منافع حیاتی و ارزش های اساسی خود در برابر تهدیدهای داخلی و خارجی. در واقع امنیت ملی یک جامعه زمانی تهدید می شود که منافع حیاتی و ارزشهای اساسی یا بنیادی آن مورد هجوم و آسیب قرار گیرد. در خصوص نسبت امنیت ملی و هویت نیز باید گفت اساس امنیت، هویت است. بهره مند بودن از هویت ملی مشترک برای تداوم بقا و حیات هر ملتی ضروری است؛ هر چه پیوندهای قومی و ملی یک ملت بیشتر باشد به همان میزان زمینه های برقراری امنیت بیشتر فراهم می شود؛ و نیز یکی از مهمترین کارکردهای رسانه ها که تاثیر مستقیمی بر امنیت یک کشور بخصوص ایران دارد، بحث هویت سازی رسانه هاست.

هویت ملی و قومی از انواع هویت جمعی و به معنای احساس همبستگی عاطفی با اجتماع بزرگ ملی، قومی و احساس وفاداری به آن است. هویت ملی و قومی در کشاکش تصویر «ما» از دیگران شکل می گیرد: ایران در برابر انیران، عجم در برابر عرب، ایران در برابر توران، تاجیک در برابر ترک. با آن که هویت قومی سابقه تاریخی طولانی دارد اما هویت ملی زاده عصر جدید است، که ابتدا در اروپا سر برآورد و

آنگاه از اواخر قرن نوزدهم به مشرق زمین و سرزمین های دیگر راه یافت. اما در واژگان علوم اجتماعی هویت ملی از بر ساخته های نیمه دوم قرن کنونی است که به جای «خلق و خوی ملی» و «کاراکتر ملی»، که از مفاهیم عصر تفکر رمانتیک بود، رواج گرفت (اشرف، ۱۳۸۳: ۱۳۳).

تعداد و تنوع اقوام تشکیل دهنده جامعه ایران به نحوی است که اطلاق واژه های «کثیرالقوم» و جامعه «چند قومی» بر ترکیب جمعیتی آن، از واقعیتی غیر قابل انکار خبر می دهد. حضور و زندگی قومیت های مختلف چون فارس ها، آذری ها، کردها، بلوچ ها، ترکمن ها، عرب ها، لرها و... در جوار یکدیگر و در چارچوب جغرافیای سیاسی واحد، بیانگر تنوع فرهنگی قومی جامعه ایران است (مقصودی، ۱۳۸۰: ۱۵).

گرایش های استقلال طلبانه «قومی-زبانی» در میان اقوام ایرانی، همچون دیگر مناطق جهان به صورت عکس العملی در برابر تشکیل «دولت ملی» از اوایل قرن حاضر پیدا شد. تا اواخر قاجاریه که دولت مرکزی به شیوه امپراطوری اداره می شد و دخالت چندانی در امور داخلی ایالات و ولایات نداشت، همان هویت سنتی ایرانی امری پذیرفته شده بود و هیچ یک از اقوام در فکر استقلال و یا خودمختاری قومی نبودند. با پیدایش دولت مقتدر مرکزی و قوام گرفتن «هویت ملی-ایرانی» وضع تازه ای پدید آمد که از مقتضیات سیاسی عصر جدید بود و ربطی به فرد یا دولت به خصوصی نداشت. وضع جدید خواه ناخواه توازن دیرپای سنتی میان گروه های قومی-زبانی را به هم زد (اشرف، ۱۳۸۳: ۹-۱۵۸). تاریخ معاصر ایران گواه آن است که از زمان تشکیل دولت-ملت در ایران بعد از انقلاب مشروطیت و تلاش برای شکل گیری هویت ملی از زمان رضاخان تا به حال در بسیاری از موارد تضادهایی بین هویت های قومی نظیر کردها، آذری ها، بلوچ ها و هویت ملی وجود داشته و به صورت درگیری بین اقوام و دولت مرکزی بروز نموده است. که از آن جمله می توان به بحرانهای قومی که در دوران رضاخان، محمدرضا شاه و بعد از انقلاب

اسلامی در مناطق کرد نشین بروز کرد، اشاره نمود. در شکل دهی هویت قومی منابع، عناصر و نیروهای سیاسی، اجتماعی مختلفی نقش آفرینی نموده اند که از میان آنها می توان به نخبگان سیاسی، ادبا و روشنفکران احزاب و جریانات سیاسی، قدرت های رقیب منطقه ای، قدرت های بزرگ استعماری و رسانه های جمعی اشاره نمود.

عامل اخیر، یعنی رسانه های جمعی در شرایط فعلی مهمترین منبع بسط و تقویت هویت قومی به شمار می آید. با تقویت نفوذ و گستردگی حوزه تأثیرگذاری رسانه های جمعی، کارکرد هویت سازی رسانه ها تا حد زیادی تثبیت و تقویت شد. رسانه های جمعی از طریق درج پیام ها و معانی مختلف توانسته اند هویت های جدیدی را ترویج و تثبیت نمایند. رسانه های دیداری و شنیداری از ابزارهای مختلف برای هویت بخشی به شهروندان بهره می برند.

رسانه های محلی و از جمله مطبوعات محلی دارای نقش اساسی در پیشبرد هویت ملی یا قومی می باشند که از طریق تماس مستقیم با اقوام و اقلیت های قومی، هویت قومی آنها را برجسته و متمایز می نمایند. رسانه های محلی که گستره و مخاطبان خاصی را در یک منطقه محدود جغرافیایی تحت پوشش خود قرار می دهند از طریق ترویج فرهنگ، آداب و رسوم، زبان و تاریخ مشترک قومیت ها به آنها هویت قومی اعطا می کنند. اما در واقع تأثیر و کارکرد مطبوعات محلی در هویت سازی نقشی تناقض نما است؛ زیرا در عین تقویت و تحکیم هویت قومی، می توانند خالق و مقوم هویت ملی و به این ترتیب متولی یکسان سازی و یکپارچه سازی بین آحاد شهروندان در قالب یک ملت نیز باشند. بنابراین نقش رسانه های محلی نقشی دو گانه است، یعنی در عین تقویت هویت قومی می توانند مقوم هویت ملی نیز باشند.

نکته قابل توجه اینکه هر گاه شکاف بین هویت قومی و ملی به سرعت ترمیم نشود می تواند پیامدها و ناهنجاریهای سیاسی و اجتماعی چند گانه ای را به همراه داشته باشد. و در واقع بین کلیدی ترین مفاهیم وفاق و همبستگی ملی شکاف ایجاد می شود. و این همان تهدید «امنیت ملی» است. نکته قابل ذکر آنست که منافع حیاتی و ارزش ها اساسی یک کشور ممکن است هم از خارج و هم از داخل سرزمین مورد تهدید و آسیب قرار گیرد. بر این اساس سوال و مسئله اصلی تحقیق این است که آیا ممکن است مطبوعات محلی مناطق کردنشین نیز مرتکب چنین اعمالی شوند؟ یعنی با برجسته کردن هویت و ارزش های قومی سبب تضعیف هویت ملی و در پی آن امنیت ملی شوند و یا بالعکس؟ و آیا این امر در هفته نامه ها مورد بررسی، استان های و سال ان تشار باهم تفاوت دارند؟

ضرورت و اهمیت موضوع تحقیق

در بعد ضرورت این تحقیق باید گفت که در سالیان اخیر به خصوص در سال های پایانی دهه ی هفتاد و اوایل دهه ی هشتاد، یکی از مهمترین ابزارهای قوم گرایان استفاده از نشریات قومی- محلی بود، که این وضعیت کمابیش ادامه دارد. انتشار ده ها نشریه قومی در گوشه و کنار کشور نمودی از این فعالیت گسترده است که محتوا، اهداف و آثار خواسته و ناخواسته آن چندان مورد توجه قرار نگرفته است. این در حالی است که اقوام ایرانی در سده ی اخیر مورد توجه برخی دولت های منطقه ای و برون منطقه ای بوده اند. تحریک برخی نخبگان قوم گرا و به دنبال آن چالش در این گونه مناطق در سده ی اخیر و هزینه های سنگین انسانی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی مترتب بر آن، نمودی از این آثار گرایش های قومی و استفاده از نشریات و جراید برای اغراض مرتبط با آن است.